

İsmail Hakkı Beşe 1.8.1940

Sevgili kardeşim

28/7/940 tarihli tefrikanızın benden bahs eden bir fıkrasındaki ufak bir yanlışlığı tavzihe lüzûm gördüm:

sizin tevkif edilmeniz emrini size bilvasıta haber verdiğim zaman ben merkez memurluğundan çoktan çekilmiştim. Sizcede malûmdur ki mütarekeyi müteakip İstanbul'un ilk işgalinde ben Kadıköy merkez memuru, Ali bey (Çetinkaya) mintaka kumandanı, Recep Zühtü beyde Kadıköy inzibat zabiti idik

Bir kaç gün sonra hepimiz birer suretle vazifemizden uzaklaştırılmış ve çok şükür İtilaf kuvvetlerinin emri altında çalışmak zilletinden kurtulmuştuk. İşte sizin tevkifiniz haberi zamanında ben vazifede olmayıp Birinci Vakıf Hanında terzihane açmış, çalışmakta idim. Nitekim sizin tevkif edileceğiniz haberini bana getiren sivil memur Gürcü Ahmet o zaman Kadıköy mintakasında çalışıyordu. Sizin tevkif edileceğiniz haberini getirdiği gibi Ali bey (Çetinkaya) ve o zaman İfham gazetesi sahibi bulunan ve bilâhaza Londra ve Varşova sefirliği yapan Ferit beyin tevkif edileceklerini aynı memur ahber vermişti. Ben, Ali beyin tevkif edileceğini hemen Kadıköyde evvelce onun maiyetinde çalışmış bulunan yüzbaşı Ali Rizaya vaziyetten kendisini haberdar etmesini söylemiştim. Ferit beye de haber verilmesi için Tefvik Âmir beyin mahdumu olup o zaman Ferit bey ile sıkı dostluğu olan Refik Âmir beye söylemek üzere evine gittim zaman evinde bulamadım. Tesadüfen karşıma çıkan pederi Refik beyi niçin aradığımı ısrarla sormasına ve bende kendisini iyi tanımama mebni Ferit beyin tevkif edileceğini kendisine haber verilmesi için aradığımı söylediğim zaman Tefvik Âmir bey tarafından bürüdetle karşılanmış ve inkisarı hayale ugramışım.

Merkez memurluğundan çekildikten sonra birinci vakıfhanadaki terzihanem merhum zavallı Tefvik Sükuti bey mes'elesinden dolayı gerek benim yazihanem ve gerekse ittisalimde bulunan merhum Tulçalı Süleyman ve Ahmet Halim'in yazihanelrini aynı gün basılmıştı. O gün yazihanemi taharriye ve beni tevkife gelen isminin Mustafa Natık ve Polis üçüncü şube olduğunu söyleyen zatın odamı aradığı esnada Veysel Kadri (kundura magazası) etiketli bulunan kutu içinde Anadoluva ait muhaberat ile benliğe...

tevkif edileceğiniz haberini bana getiren sivil memur Gürcü Ahmet o zaman Kadıköy mintakasında çalışıyordu. Sizin tevkif edileceğiniz haberini getirdiği gibi Ali bey (Çetinkaya) ve o zaman İfham gazetesi sahibi bulunan ve bilâhère Londra ve Varşova sefirliği yapan Ferit beyin tevkif edileceklerini aynı memur ahber vermişti. Ben, Ali beyin tevkif edileceğini hemen Kadıköyde evvelce onun maiyetinde çalışmış bulunan yüzbaşı Ali Rizaya vaziyetten kendisini haberdar etmesini söylemiştim. Ferit beye de haber verilmesi için Tevfik Âmir beyin mahdumu olup o zaman Ferit bey ile sıkı dostluğu olan Refik Âmir beye söylemek üzere evine gittigim zaman evinde bulamadım. Tesadüfen karşıma çıkan pederi Refik beyi niçin aradığımı ısrarla sormasına ve bende kendisini iyi tanımama mebni Ferit beyin tevkif edileceğini kendisine haber verilmesi için aradığımı söylediğim zaman Tevfik Âmir bey tarafından bürüdetle karşılanmış ve inkisarı hayale ugramışım.

Merkez memurlugundan geldikten sonra birinci vakıfhanadaki terzihanem merhum zavallı Tevfik Sükûti bey mes'elesinden dolayı gerek benim yazıhanem ve gerekse ittisalimde bulunan merhum Tulçalı Süleyman ve Ahmet Halim'in yazıhanelrini aynı gün basılmıştı. O gün yazıhanemi taharriye ve beni tevkife gelen isminin Mustafa Natık ve Polis üçüncü şube olduğunu söyleyen zatın odamı aradığı esnada Veysel Kadri (kundura magazası) etiketli bulunan kutu içinde Anadoluya aât muhaberat ile kurielere verilecek gazeteler vardı. Taharri esnasında soğuk kanlılıkla elime aldığım ve içinde kundura bulunduğunu söylediğim bu kutuyu beni tevkife gelen Mustafa Natık

TÜRKİYE SOSYAL TARİHİ

beyin musamaha veya gafletinden bil istifade teşkilatımıza gâhil bulunan ve Celâl bey hanı altındaki Veysel Kadri kundura magazasına bir takrip bırakmış ,içinde bulunan evrak ve vesaikten dolayı teveccüh edecek mes'uli yetten kurtulmuş oldum.Polis müdürü Tahsin'in beni isticvabı esnasında zavallı Tefvik Sükuti hakkında hüsnü şahadet etmek ve ekndisini görmek içi gelin ,kiyafetinden de eski silâhşorlardan oldugunu zan ettiğim Arnavut bir zat ile Tahsinin yarı arnavutça karışık küfürlerinden bilistifade beni dışarı çıkaran Mustafa Natık beyin delâletile kurtulmuş idim.

Taşkilatta çalışdığımız zaman teşkilâta dahil bulunan ve tarzihanemde arasıra içtima eden arkadaşların bir kısmını hatırlıyorum.Erkâni harp Kaymakamı Iuglalı Mustafa bey (Halen İstanbul Kol Ordu Kumandanı),Lâmi Hoca(halen Meclisi belediye azasından Suphi bey),Zonguldak meb'usu Halil bey,meb'us merhum Sami,Kuşcu başı Çerkez Eşref,Yeni Bahçeli Şükrü,Bahriye miralayı Doktor Mazhar,Tulcalı Süleyman,Topçu İhsan ve saire idik.

Bir def'a müteahit merhum Kör Abdullah beyden ve müteahit İlyas beyden (500 er) lira alarak Eşref'e göndermiştim.Terzihanemin başlamasını müteakip İstanbulda fazla oturmanın tehlikeli oldugunu anliyerek bir İtalyan vapuru ile Ankaraya gitmek üzere Antalya ya çıktım.Orada merhum Tâlat paşanın Almanyada ki feci hadisesini müteakip Antalya ya gelmiş olan Topçu Salim (Dadaş),Suphibey,gazeteci madam Golis ile beraberce Ankaraya geçtik.

Ankaraya muvasalatımız gecesi Topçu Salim davetli oldugu bir eglentide fart asabiyet ve teessüründen iki ermeni çalgıcıyı öldürmüştü.Bir müddet sonra İstanbula avdet ederk merhum Es'at paşanın Polis müdürlüğü zamanında a Erenköy merkez memurluguna tayin edilmiştim.Bu esnada da Lozanda müzakere başlamıştı.Bir gece sarhoş olarak Kadiköyünden araba ile Bostancıdaki kamp- larına dönen iki İngiliz- usundan birisi yaralanmış diğeri öldürülmüştü.

İngilizler bu işin Türk Polisleri ve Çeteleri tarafından yapıldığını iddia ediyorlar ve hatta Lozanda Lord Curson mürahaslarımıza Türk çetelerinin İstanbul sokaklarında İngiliz askerlerini öldürdüklerinden şikayet ediyordu. Bu işe azami ehemmiyet veren Esâit paşa failin meydana çıkarılması için şiddetli emirler veriyordu.Nihayet yaptığımız tertibat sayesinde katilin Bostancıda bulunan İngiliz kampındaki Kıbrıslı İstavrı isminde bir İngiliz

Istanbulda fazla oturmanın tehlikeli olduğunu anliyerek bir İtalyan vapuru ile Ankaraya gitmek üzere Antalya ya çıktım. Orada merhum Tâlat paşanın Almanyada ki feci hadîsesini müteakip Antalya ya gelmiş olan Topçu Salim (Dadaş), Suphibey, gazeteci madam Golis ile beraberce Ankaraya geçtik. Ankaraya muvasalatımız gecesi Topçu Salim davetli olduğu bir eglentide fart asabiyet ve teessüründen iki ermeni çalgıcıyı öldürmüştü. Bir müddet sonra Istanbula avdet ederk merhum Es'at paşanın Polis müdürlüğü zamanında a Erenköy merkez memurluguna tayin edilmiştim. Bu esnada da Lozanda müzakere başlamıştı. Bir gece sarhoş olarak Kadiköyünden araba ile Bostancıdaki kamp- larına dönen iki İngiliz- usundan birisi yaralanmış diğeri öldürülmüştü. İngilizler bu işin Türk Polisleri ve Çeteleri tarafından yapıldığını iddia ediyorlar ve hatta Lozanda Lord Curson mürahaslarımıza Türk çetelerinin Istanbul sokaklarında İngiliz askerlerini öldürdüklerinden şikayet ediyordu. Bu işe azami ehemmiyet veren Es'at paşa failin meydana çıkarılması için şiddetli emirler veriyordu. Nihayet yaptığımız tertibat sayesinde katilin Bostancıda bulunan İngiliz kampındaki Kıbrıslı İstavri isminde bir İngiliz askeri olduğunu mahûrane tertip ettigimiz vesaik ve şehadetle meydana çıkara- rarak bizzat İngiliz polisleri delâletile katil olarak İstavriyi yakaltmış çetelere isnat edilen bu işide bu suretle kapatmış ve Dahşiyeye Vekâleti

TÜRKİYE SOSYAL TARİHİ

tarafından iki maaş nisbetinde mükâfat ve takdirname almıştım. Halbiki İngiliz çavuşunu öldürenler çetelerdi.

Halen hatırıma gelenleri kayd ettim. Fazla bir malûmat istersen ayrıca bildiririm. O zamana ait resmî mühür halen yedimderi. Gözlerinden öperim.

Sadullah YEGİN

TÜRKİYE SOSYAL TÜSTAV TARİH ARAŞTIRMA MERKEZİ